

Suunnitelma kiusaamisen ehkäisemiseksi

Harjavallan kaupunki

2021

SISÄLLYSLUETTELO

1. YLEISTÄ
2. MITÄ KIUUSAAMINEN ON?
 - 2.1. Kiusaamisen muodot
 - 2.2. Kiusaamisen roolit
3. KIUUSAAMISEN EHKÄISY
4. KIUUSAAMISEN HUOMAAMINEN JA TUNNISTAMINEN
5. KIUUSAAMISEEN PUUTTUMINEN
6. YHTEISTYÖ VANHEMPIEN KANSSA
7. YHTEISTYÖ MUIDEN TAHOJEN KANSSA
8. KIRJAT JA MATERIAALIT

2. MITÄ KIUSAAMINEN ON?

Kiusatuksi joutuessaan lapsi on toistuvasti yhden tai useamman lapsen kielteisten tekojen kohde. Siitä syystä lapsi voi kokea itsensä muita huonommaksi, uhatuksi, arvottomaksi tai torjutuksi.

Yksittäiset teot eivät ole kiusaamista. Lapsi voi kuitenkin niiden seurauksena tuntea itsensä uhatuksi. Siksi päiväkodin henkilökunnan on tärkeää suhtautua kiusaamiseen vakavasti.

2.1. Kiusaamisen muodot

FYYSINEN KIUSAAMINEN	SANALLINEN KIUSAAMINEN	PSYKKINEN KIUSAAMINEN
<ul style="list-style-type: none">• Lyöminen• Potkiminen• Kamppaaminen• Esteenä oleminen• Vaatteiden repiminen• Nipistely• Kivien ja hiekan heittäminen• Leikkien sotkeminen	<ul style="list-style-type: none">• Haukkuminen• Nimittely• hännääminen• Lällättäminen• Vaatteiden, hiusten ym. kommentointi• Selän takana puhuminen	<ul style="list-style-type: none">• Uhkailu• Manipulointi• Kiristäminen• Ilveily ja ilmeily• Poissulkeminen• Leikin sääntöjen muuttaminen• Selän takana puhuminen• Puhumatta jättäminen

Kuva: Päiväkodissa esiintyneet kiusaamisen muodot ja tavat (Kirves & Stoor-Grenner 2010).

2.2. Kiusaamisen roolit

Kiusaajan ja kiusatun lisäksi kiusaaminen koskee lapsiryhmässä myös muita lapsia. Ryhmän jokaisella lapsella on siis rooli kiusaamisprosessissa. Näitä rooleja ovat ulkopuolinen, avustaja, vahvistaja ja puolustaja.

Avustajan roolin omaksuva lapsi osallistuu kiusaamiseen auttamalla kiusaajaa. Vahvistaja ylläpitää kiusaamista esimerkiksi nauramalla. Puolustaja puolestaan asettuu kiusatun puolelle ja ulkopuolinen ei halua ottaa osaa kiusaamiseen.

3. KIUSAAMISEN EHKÄISY

Kiusaamisen ehkäisy on vaikuttamista lapsiryhmän toimintaan ja vuorovaikutustaitojen vahvistamista. Ehkäisevä työ kannattaa aloittaa mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Kiusaamisen ehkäisyn perusta on aikuisten toimintatapojen ja asenteiden tarkasteluun; siihen miten aikuiset suhtautuvat lapsiin, lapsiryhmiin ja työyhteisöön. Kiusaamisen ennaltaehkäisy, kiusaamiseen puuttuminen sekä vastuun kantaminen kiusaamistilanteissa on aikuisen tehtävä.

TURVALLINEN YMPÄRISTÖ

- Aikuisen tehtävänä on varmistaa, että jokaisella lapsella on hyvä ja turvallinen olo.
- Yhteiset säännöt ja sopimukset
- Välitön puuttuminen ja 0-toleranssi
- Yhteistyö vanhempien kanssa

SOSIAALISET JA EMOTIONAALISET TAIDOT

- Sosiaalisten taitojen opettaminen ja tukeminen
- Aikuiset mallina
- Rajojen ja yhteisten sääntöjen asettaminen ja niistä keskustelu yhdessä toimintakauden alussa ja toimintakauden aikana
- Opetellaan asettumista toisen ihmisen asemaan

LEIKIN HAVAINNOINTI, OHJAAMINEN JA OSALLISTUMINEN

- Leikin havainnointi
- Leikin ohjaaminen ja opettaminen (mallintaminen)
- Erilaisten leikkiryhmien muodostaminen

TAPA- JA MORAALIKASVATUS

- Aikuiset vuorovaikutusmallina lapsille
- Opetellaan toisten kunnioittamista.
- Opetellaan, miten toiselle ihmiselle puhutaan ja kuinka käyttäytyään loukkaamatta toista.
- Lapsia kannustetaan auttamaan toista.
- Opetellaan oikean ja väärän tunnistamista.

LAPSEN ITSETUNNON VAHVISTAMINEN

- Jokaisen lapsen hyväksyminen ryhmän tasavertaisena jäsenenä
- Lapsen tarpeiden tunnistaminen ja toimintatapojen muuttaminen
- Positiiviset vuorovaikutuksen kokemukset
- Aikuisten yhtenäiset toimintatavat

LAPSEN OSALLISUUS

- Oikeus olla tasavertaisena ryhmän jäsenenä
- Oikeus tulla nähdyksi ja kuulluksi

TASA-ARVON EDISTÄMINEN

- Kaikilla samat oikeudet, velvollisuudet ja mahdollisuudet
- Aikuisten omien asenteiden tarkistaminen, oma suhtautuminen jokaiseen lapseen, lapsiryhmään ja työyhteisöön

6. YHTEISTYÖ VANHEMPIEN KANSSA

Kiusaamisen ehkäisyssä on perhe ja vanhemmat tärkeässä roolissa. Päiväkodissa kiusaamistilanteet ratkaistaan aina. Vanhempien kanssa keskustellaan luottamuksellisesti kaikista lapseen liittyvistä asioista. Onnistunut kiusaamisen ehkäisy edellyttää kasvatuskumppanuutta ja yhteisiä arvoja vanhempien ja päivähoiton henkilöstön välillä.

ESIMERKKEJÄ VANHEMPIEN KANSSA TEHTÄVÄSTÄ YHTEISTYÖSTÄ:

- Avoin yhteistyö vanhempien kanssa
- Havaintojen dokumentointia; henkilökunta pystyy perustelemaan arjen esimerkkien kautta vanhemmille, mitä tapahtuu päiväkodissa.
- Vanhemmille kerrotaan päiväkodin yhteisistä säännöistä.
- Vanhempien osallistaminen.
- Vanhempienillat.

8. KIRJAT JA MATERIAALIT

- Askelittain-ohjelma (materiaalipaketti)
- Tunnemuksu ja Mututoukka (materiaalipaketti)
- Reilusti ryhmässä (dvd)
- Vatupassi (Lions Quest-materiaali)
- Turvataitoja lapsille (kirja)
- Pienet lapset ja kiusaamisen ehkäisy (kirja)
- Kiusaavatko pienetkin lapset (kirja). Saatavilla www-muodossa www.mll.fi
- Kiusaamisen ehkäisy varhaiskasvatuksessa (kirja). Saatavilla www-muodossa www.mll.fi
- Itsesääätelytaitojen kehitys ja tukeminen (kirja)
- Häijyherneitä ja lempeyslientä. Opas lasten ristiriitatilanteiden ehkäisyyn. (kirja)
- Vastuunportaat (nettimateriaali: <http://www.kidsskills.org/fin/vastuunportaat/index.htm>)
- Muksuoppi-materiaali (nettimateriaali: <http://www.kidsskills.org/fin/index.htm>)
- Tunne, aisti ja toimi
- Emotions-peli
- Tunnekuvat
- Tunnepallot
- Syy- ja seurauskortit (kuvia sosiaalisista tilanteista)
- Vuorovaikutusleikkiryhmät ja niihin liittyvä materiaali